

SLA11-120 A szláv irodalmak összefoglaló áttekintése

TEMATIKA

1. MÍTOSZKUTATÁS ÉS SZLÁV MITOLÓGIA

Zoltán Dominika

Minden emberi kultúra alapjainál történeteket találunk. Az előadás a mítoszok univerzális sajátosságaira és vizsgálatuk lehetőségeire kérdez rá többféle elméleti aspektusban, illetve áttekintést kíván adni a szláv mitológia legfontosabb jellemzőiről és fogalmairól.

Kötelező olvasmányok

- [Mitológia](#) // *Mitológiai enciklopédia I.* Bp., Gondolat, 1988, 11–21.

Ajánlott olvasmányok

- Szláv mitológia // *Mitológiai enciklopédia II.*, 585–611.
- Irodalom és mítoszok // *Mitológiai enciklopédia I.*, 110–119.
- Jeleazar Meletyinszkij: A mitologikus gondolkodás általános jellegzetességei; A mitikus idő és annak „paradigmái” // *Uő.: A mítosz poétikája.* Bp., Gondolat, 1985, 210–215 és 220–227.

2. OROSZ NÉPKÖLTÉSZET ÉS MESEKUTATÁS

Zoltán Dominika

Az orosz népköltészet jellegzetességei, műfajai. Az előadás kiemelten foglalkozik az epikus műfajokkal (mesék, hőseposzok), valamint a varázsmesék kutatásának elméleti kérdéseivel.

Kérjük, hogy ehhez az előadáshoz a kötelező olvasmányokat az óra előtt olvassák el.

Kötelező olvasmányok

- [A béka-cárkisasszony](#) // *A három fekete hattyú: a szovjet népek legszebb meséi.* Ford. Rab Zsuzsa. Móra, Bp., 1961, 203–210.
- [Ilja Muromec és Fülemlü Zsivány](#) // *Varázslók, szentek, vitézek: ó-orosz népi énekek.* Ford. Rab Zsuzsa, Bp., Magyar Helikon, 1967, 19–30.
- [Szadko](#) // *Varázslók, szentek, vitézek: ó-orosz népi énekek.* Ford. Rab Zsuzsa. Bp., Magyar Helikon, 1967, 74–94.
- Vlagyimir Propp: [A mese morfológiája](#). Bp., Osiris, 2005. I–V. fejezet, [11–69](#).

Ajánlott olvasmányok

- Vlagyimir Propp: [A varázsmese történeti gyökerei](#). Bp., L'Harmattan, 2005, III/1–7. és IV/1. fejezet. 49–65; 107–111.
- [Ének Igor hadáról](#). Ford. Képes Géza // Iglói E., Misléy P. szerk. Régi orosz széppróza – Древнерусская художественная проза. Bp., Tankönyvkiadó, 1977, 49–67.

3. SZLOVÉN IRODALOM

Rágyanszki György

Az előadás témája Mátyás király alakja a szlovén folklórban és szépirodalomban. Az előadás felvázolja a szlovén népmesékben és népdalokban szereplő Mátyás királyt és a Mátyás-mítosz szépirodalmi recepcióját Ivan Cankar *Mihaszna Marko* és *Mátyás király* című elbeszélésében.

Kötelező olvasmányok

- Lukács István, *A megváltó Mátyás király színeváltozásai a szlovén néphagyományban és szépirodalomban*. Lucidus Kiadó, Budapest, 2001.
- *Szlovén irodalmi antológiai I.* (Szerk. Bajzek Mária, Lukács István, Mladen Pavičić). ELTE BTK Szláv Filológiai Tanszék, Budapest, 2007. (részletek)

4. BOLGÁR IRODALOM

Menyhárt Krisztina

Az előadás áttekintést nyújt a bolgár irodalomról a 18. század végétől napjainkig. Kitér a különböző irodalmi periódusokra, illetve azok hiányára, a fontosabb szerzőkre és művekre. A cél, hogy a hallgatók egy általános benyomást kapjanak a bolgár irodalmi tendenciákról az Újjászületéstől napjainkig.

5. UKRÁN IRODALOM

Lebovics Viktória

Az előadás betekintést nyújt a XIX. század elején újtára induló ún. új ukrán irodalomba, amely fontos szerepet játszott az ukránok nemzeté válásának folyamatában. Röviden felvázolja az irodalmi irányzatok és korszakok fejlődését, majd az irodalmi névtan funkcióival ismerteti meg a hallgatókat néhány ukrán irodalmi alkotás névtani elemzése alapján.

6. HORVÁT IRODALOM

Mann Jolán

A hallgatók megismerkednek a horvát irodalom legismertebb szerzője, Miroslav Krleža (1893–1981) főbb műveivel, különös tekintettel ezek magyar vonatkozásaira.

Kötelező szépirodalmi olvasmányok (az alábbi esszé és az alábbi regény vagy dráma):

VAGY

- Miroslav Krleža: [Ady Endre, a magyar lírikus](#) (*Madžarski lirik Ady Endre*, 1930). Fordította: Sinkó Ervinné. In. *Híd*, 1957/21. sz. 8–19. és
- Miroslav Krleža: *Filip Latinovicz hazatérése* (*Povratak Filipa Latinovicza*, 1932) című regénye. Fordította: Illés Sándor, Budapest, Európa, 1959, 1965 [!1966], 1973; Bukarest, Kriterion, 1982.

VAGY

- *A Glembay Ltd.* (*Gospoda Glembajevi*, 1928) című drámája. Fordította: és az utószót írta: Dudás Kálmán, Budapest, Európa, Világirodalmi kiskönyvtár, 1958. További magyar kiadások: *A Glembayak. Drámák.* Miroslav Krleža válogatott művei, Budapest, Európa, 1965.; Uő.: *Drámák.* Utószó: Spiró György, Budapest, Európa, 1980.

Kötelező szakirodalmi olvasmányok:

- Spiró György: *Miroslav Krleža*, Budapest, Gondolat, 1981. [Online elérés: Digitális Irodalmi Akadémia](#) Főleg az alábbi fejezetek:
 - [A pályaszakasz összefoglalása: Filip Latinovicz hazatérése](#)
 - [A Glembay-ciklus](#)
- [A magyarul tudó horvát klasszikus – Miroslav Krleža](#) virtuális kiállítás (Országos Széchényi Könyvtár, 2011)

7. SZLOVÁK IRODALOM

István Anna

A szlovák irodalom rövid áttekintése. A hallgatók megismerkednek a szlovák irodalom legfontosabb szerzőivel, irodalomtörténeti korszakaival kezdetektől napjainkig. Szóba kerül Cirill és Metód munkásságának jelentősége és hagyománya az irodalomban, a reneszánsz irodalom legfontosabb témáit és motívumait is tárgyaljuk, elemezzük a szlovák és ezen keresztül a szláv barokk jellegzetes vonásait, majd a felvilágosodás irodalmát, a szlovák nyelvújítás kérdéseit, a romantika, realizmus legfontosabb szerzőit és realizmus szlovák irodalmi jellegzetességeit. A klasszikus modernség, a modern a posztmodern és a kortárs néhány fontos műve is tárgyalásra kerül.

Szakirodalom:

- Sziklay László, *A szlovák irodalom története*, Budapest, Akadémiai, 1962.

8. CSEH IRODALOM

Berkes Tamás

Az előadás a 19. századi nemzeti újjászületés korának irodalmi folyamatát tárgyalja, amelynek kontextusában egy szűk értelmiségi csoport a kulturális önépítés programjával sikeres kísérletet tett a nyelvi alapon álló modern nemzeti társadalom megalkotására. Hosszan elnyúló, keserves folyamatról van szó, amely egyaránt kiterjedt a nyelv megújítására és normatív szabályozására, illetve az új műveltségi ideál tartalmi elemeinek a kidolgozására. Az előadás bemutatja a korszak irodalmi csomópontjait: Dobrovský és Jungmann tudományos eredményeit, a Hanka-féle kézírathamisítás ösztönző hatását, valamint Kollár, Čelakovský, Mácha, Erben és Němcová szépirodalmi teljesítményét.

Kötelező olvasmányok

- *A cseh irodalom kistükre*, Szerk. Dobossy László, Budapest: Európa, 1990. 233–326.

9. SZERB IRODALOM

Szvetlána Borál

Az előadás betekintést nyújt a szerb irodalom történetébe a legfontosabb képviselők munkáin keresztül a középkortól kezdődően egészen napjainkig. Fő célja, hogy bemutassa a szerb irodalom fejlődésének történelmi, politikai és kulturális körülményeit, valamint a szerb irodalom világirodalomban elfoglalt helyét és jelentőségét.

10–11. LENGYEL IRODALOM

Várnai Dorota

Az előadásokon a lengyel irodalmi korszakok vázlatos bemutatására, a nyugati irodalomtól való eltérő jegyeinek áttekintésére kerül sor. Ezek mellett külön figyelmet kap a lengyel romantika kiemelkedő alkotója, Adam Mickiewicz *Ősök* című drámájának elemzése.

Kötelező olvasmányok

- D. Molnár István, *Lengyel irodalmi kalauz. A kezdetektől 1989-ig*. Széphalom Könyvműhely, 1997 (részletek).
- A lengyel irodalom története:
<http://gepeskonyv.btk.elte.hu/adatok/Szlavisztika/79Luk%E1cs/lengyel-irodalom.htm>
- Adam Mickiewicz, *Ősök* (Bella István ford.), Beza Bt., Budapest, 2000.
- és az ebben a kötetben szereplő tanulmány: Kovács István, „Mindnyájan belőle nőttünk ki...” Adam Mickiewicz élete és művészete. In: Adam Mickiewicz, *Ősök* (Bella István ford.), Beza Bt., Budapest, 2000, 303–330.

Ajánlott olvasmányok

- Az ELTE BTK Lengyel Filológiai Tanszéke által kiadott Polono-Hungarica sorozat.

12. AZ OROSZ IRODALOM NAGY KÉRDÉSEI A SZIMBOLISTA ESSZÉBEN (A. BLOK)

Gyöngyösi Mária

A XIX. századi klasszikus orosz irodalom és gondolkodás nagy kérdései a nemzet sorsáról és az író-költő feladatáról a XIX.–XX. század fordulóján is megőrizték aktualitásukat. Az előadás célja áttekinteni Alekszandr Blok néhány esszéjében e kérdések újbóli megfogalmazását és a rájuk adott választ egy új történelmi, irodalom- és művészettörténeti korszakban. Ezáltal felrajzolhatók a kapcsolódási pontok a jól ismert XIX. századi orosz irodalom és a századforduló talán kevésbé ismert szerzői és alkotásai között.

A számonkérés anyaga:

1. Az előadás anyaga

2. Kötelező olvasmányok:

- Alekszandr Blok: A líráról, 1–2. rész (In: Alekszandr Blok, *Válogatott művei*. Budapest, Európa, 1972, **273–279**. A cikk további részei nem kelleneek!)
- Alekszandr Blok: A nép és az értelmiség (In: Alekszandr Blok, *Válogatott művei*. Budapest, Európa, 1972, 323–335.)
- Alekszandr Blok: A költő rendeltetéséről (In: Alekszandr Blok, *Válogatott művei*. Budapest, Európa, 1972, 450–460.)

Ajánlott olvasmányok:

- Gyöngyösi Mária: Alekszandr Blok líra- és művészetfelfogásáról. *Filológiai Közlöny*, 68. évf. 3. szám (2022), 20–30.